

LO GERONÉS

BIBLIOTECA PÚBLICA
GIRONA

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona ..... 1 pesseta trimestre
Fora ..... 1.5 id. id.
Extranger... 1.50 id. id.
Un número, 10 céntims

Administració y Redacció

SABATERIA-VELLA 2 1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que s' remetin a la Redacció, se'n donará compte en lo Setmanari.

Any 1.er

Dissapte, 8 de Setembre de 1894.

Núm. 23.

SECCIÓ GENERAL

L' IDEAL FET TROÇOS

A nit vaig trobar en lo Retiro un gran personatge, antich sacerdot de la democràcia històrica...

—Es de vosté— m' preguntà— l' article que publica l' *Heraldo* contra les Diputacions?

—Me sembla que sí...

—A mi també m' ho ha semblat, perquè no 's passa die sense que Vosté dirigexi algun atac a la democràcia...

—A quina?

—Home, a la democràcia... A la nostra... A la de vosté... A la meua... A la democràcia que tots nosaltres hem defensat sempre.

—Perdoni, Jo no ho dexat d' ésser democràta, puig ja fá molt temps qu' he renunciat a pensar ab lo cervell d' un altre y á distressar les idees. L' obligació de parlar cada die ab lo públich no perinet l' artífici de les Confraries... Jo no formo part de cap sacramental política. Ab axó, ahont millor me sembla, vaig enterrant los meus morts.

—Pero, vosté, que continúa essent democràta, creu compatible ab la democràcia lo renegar del sufragi y del sistema parlamentari, demanant per terme y fi la dictadura pera l' *General X*?

—Ja li respondré per pessas menudes... De moment permétem que me'n vagi a veure *Coppelia*... Ho fan molt bé les ballarines y aqueix ball, tret d' un quènto d' Hoffmann, es, com vosté, sab, molt filosòfic: potsar que, jo també, trobi en *Coppelia* la resposta que vosté m' demana.

—La Revolució francesa es un Himalaya.—La frase, naturalment, es de Víctor Hugo. Cert! A una cosa tant gran, s' hi han d' aplicar les regles més elementals de perspectiva.

De prop, què es la montanya, al lluny imponent y dotada de suprema poesia? Pedra sens forma, terra ingrata y basta, quina immensa monotonía sols alteran espessos matorrals... Fosat l' espectador á distancia y á la flaca llum de la lluna, lo pilot de pedres y de terra se destaca gegant del horitzó clar, com una ombra sagrada y respectable. Sols allavores lo pilot es montanya. Sols allavores l' Himalaya mostra s' assombrosa grandesa.

—Es veritat! Ni á la Revolució francesa ni á les altes montanyes se 'ls ha de mirar pel cristall del microscópi.

Pero, encare que posém á la Revolució tant alta, com sie necessari, què, passat ja un segle, queda d' ella y de son ideal alguna cosa?

A França la República es una Monarquia electiva. Quan los elements populars se mouhen, ocorren jornades com les de Fourmies. Si l' sufragi s' declara á favor d' En Boulanger, á corre-cuyta se muda l' organizació electoral. Si l' enemich fá massa nosa, se 'l desterra y se decreta la seua mort civil. Avuy, en la repressió de l' anarquia, la democràcia francesa vá més enllá que cap de les Monarquies d' Europa: comprén als anarquistes y als republicans que no pensan com En Dupuy.

—Es aquesta democràcia la que deu mantindre desperts los nostres entusiasmes?

Centralisació qu' axafa: esquerp sentit individualista pera las qüestions d' ordre social. Exes son les característiques de la democràcia mare.

Ab lo *terç Estat*, ab lo predomini d' aquesta classe mitja que 'n lo mon s' ha apoderat del poder y del diner, se cregueren resoldre tot los democràtes que 'ns llegaren ses institucions y son esperit.

Y á n' aquesta creencia los acompanyan los democràtes d' avuy, que no son sino *terç estat* de lo més pur, es á dir, quelcom que es contrari al interés de la democràcia veritable—la qu' encare no s' ha redimit de les violencies

del salari ni del *contracte del suicidi*, segons expressió felis del Sr. Cánovas.

***

«Tota la democràcia» —nos diuhen los vells aranyes— tota la democràcia l' hem conseguida en les lleys...

Pero, quina es la seua vida? Quina es la seua realitat social?

No 's necessita haver estudiat á Florencia ab Maquiavelo, no 's necessita tampoch empassarse al enemich pera ferse càrrech de que l' nou estat democràtic no ha transformat ni poch ni molt la nostra vida política.

Republicans y lliberals á voltes, lliberals y conservadors altres vegades, fins barrejats uns y altres ab los carlins, han lluytat plegats en coalicions monstruoses; y han lluytat separats quan l' interés electoral—no 'l superior de les idees—los hi aconsellá ó imposat la separació.

Lo sufragi universal dona ab lo Sr. Cánovas una Cambra d' aristocrates y de terratinents; lo sufragi universal dona després, ab los lliberals, un Congrés de burócrates y de «gendres.»

Lo diner y les avantcambres nupcials... Veus aquí los grans factors del sufragi democràtic... Cent mil obrers acuden á victorejar á N. Pau Iglesias, pero en lo moment de les eleccions ab prou feynes l' eloquent *company* reuneix dos cents vots.

Entre 'ls matexos republicans, pera un Pi, pera un Salmerón, pera un Marencó, pera quatre ó sis diputats més qu' arriuan al Congrés ab les pues erissades, los altres son antichs membres d' aquesta divertida oligarquia; y «están en lo secret»...

Lo caciquisme poderós com may; l' administració de justicia influida per la política tant com lo restant de l' Administració; lo Jurat convertit en un apèndix curialesch; les crisis ministerials resoltes fixament sense 'l concurs de les Corts; lo Parlament reduhit á majorías que voten per sumissió doméstica, y á minorías que callán per profitosa complicitat; les forses econòmiques de la nació concorrent fatalment á l' obra exclusiva de les grans companyies bancaries é industrials, y la joventut, ¡ah! la joventut resignada á disputarse ab los sargentos los empleos de mil pessetes.

—Es ó nó aquest lo quadro de la viva y substanciosa realitat?

D. Joseph Posada Herrera dirigintse cert die á N. Orense y En Rivero, deya:

—Quin troç de pa li donéu al poble ab lo sufragi universal?

Aquella frase, que semblava dita per En Diógenes desde la bota, produhí gros escàndol.

Avuy tenim lo sufragi democràtic y, de fet, lo poble no te pa: més, tampoch té diputats.

Los partits, com l' ostra, s' han tancat en la petxina de ses conveniencies y de sos interessos... Què pensa l' *Santón*? Axó es lo que preocupa... Perque aquí, com al Marrok, lo poble es un accident:—lo que diu ó lo que fa l' *Santón* és lo qu' interessa...

Y devant d' aytal espectacle, perquè estranyarse de que 's busquin pera la democràcia noves formes? Per nés que les noves formes podrien molt bé ésser antigues.

—Quin troç de pa li donéu al poble ab tot lo existent? Què hi va guanyant la democràcia ab lo tira y afuixa d' aquesta fastigosa é interessada oligarquia? Què donan de sí los partits dominants al devant de la magna qüestió social?

Ab l' habilitat del castor, unes voltes van contra corrent, altres se dexan portar per ella, pero sempre 's mouhen segons sa propia conveniencia... Es un joch ja conegut.

—Quí, donchs, té la culpa de que l' ideal s' hagi fet troços?

Nous Pygmalions, devant la Galatea de nostres somnis, arriavrem á imaginarnos la transformació de la blanca pedra en rosada carn viva... Cercolá la sang per ses venes;

blexá son pit de marbre; llensaren claror ses mortes papelles...

Y avuy, com se 'ns mostra la deesa, com trobám á Galatea, com se presenta á Pygmalión? Com l' han dexada los governants «satisfets»?

Coppelia, lo quènto d' Hoffmann, pera n-saltres los democràtes es un símbol. D' una banda, ciatura de carn y ossos, prosaica y real, pero ab ánima; aquesta es la nostra democràcia tradicional ab ses institucions regionals y son régimen representatiu y sa propietat comunal y ses incorporacions de treball: de l' altre banda lo ninot, ab aparciencies de vida, pero xorch y exòtic, sense claror als ulls y sense paraula en los llabis; la democràcia jacobina, ab son egoisme burgués y ses disbauxes de carreró...

—Ah! Sí. Hauríem pogut acomodar als temps nous les institucions antigues; pero com l' héroe de Hoffmann, hem entregat lo nostre més pur amor y lo més vivent de nostres entusiasmes á una democràcia que, á semblansa del ninot de la fábula, te infecundes les entranyes y morts los braços.

JULI BURELL.

(Traduhit de l' *Heraldo de Madrid*.)

Estudi sobre les societats cooperatives

(Conclusió.)

CAPÍTOL TERCER.

Interés qu' haurien de tenir los Governos en protegir les societats cooperatives.

Devers generals de l' Estat en l' ordre econòmic. — Protecció del govern á les Societats cooperatives. — Necessitat d' una legislació especial. — Funcions d' auxili y de foment. — Propagació per medi de l' ensenyansa.

Es indubtable que les societats cooperatives realizan lo fi econòmic de la Societat, quin desenrotllo, pera ésser perfet, deu ferse dintre les condicions de llibertat y d' associació.

Les limitacions absurdes imposades en altres temps pels governos á la llibertat de producció, de cambi y de consúm, están justament desacreditades. Avuy unánimament se regoneix que l' fi econòmic deu complirse per la societat mateixa convenientment organizada.

Pero, si l' Estat no arregla per sí l' ordre econòmic, no deu, en cambi, mostrarshi estrany: en aquest concepte, es un dever fonamental de l' Estat donar condicions de dret pera que la vida econòmica de la societat se complexi en tots sos aspectes, favorir son progressiu cumpliment exercint certes funcions d' auxili y de foment que sense embarrassar l' acció de l' individu li donguin facilitats y estímuls bastants pera tirar endevant aquelles empreses que surten de ses propies forses y poder, fer que renaxi l' esperit d' associació, donant condicions de sociabilitat á totes les industries, y, per fi, deu intervenir en la resolució de tots los problemes socials qu' avuy dié tant preocupan á tots los governos, sense sortirse, empero, de la veritable esfera de ses atribucions y del círculo dels objectes tutelars é històrics que l' dret polítich li senyala en ses relacions ab la societat.

Demostrada la immensa utilitat é importancia de les societats cooperatives en l' ordre dels interessos socials, econòmics, morals y polítichs, y conegut lo retrás ó indiferencia ab que 's miran á Espanya los progressos obtinguts per altres nacions, sería de desijar que l' govern les donés la més decidida protecció; que 's podria mostrar, en nostre concepte, de les següents maneres.

En primer terme es un dever de justicia la protecció del govern per medi d' una legislació especial y molt clara, per la que 's fixassen les bases fonamentals de les societats cooperatives en ses diferents combinacions, presentant tipos generals d' organizació, que servissen de pauta als socis, y tehint presents les lleys que regulan á l' estranger y protegexen la marxa d' exes entitats. Nostre Códich de Comerç tracta ab especial predilecció de les societats anónimes y mercantivoles, y la necessitat d' una lley general de societats que marquí principis co-

mans a totes ó d' una lley especial per cada una d' elles, estigan ó no compreses en lo Códich, se regoneix avuy á Espanya per tots los tractadistes.

Podria aximateix manifestarse la protecció del govern, auxiliant y fomentant la creació d' aquestes societats per medi de subvencions y premis, ab quin concurs poguessen vengre los grans obstacles y dificultats ab que d' un principi lluytan sos fundadors, dificultats que moltes vegades esvahexen los més forms propòsits y comprometen lo bon resultat de l' empresa. D' igual manera que l' Estat afavoreix la creació de grans societats anònimes é industrials, d' igual manera que subvenciona y dona facilitat á les companyies de ferro-carrils, que fomenta l' agricultura concedint tota mena de ventatges á les Colonies agrícoles y dona premis á la cria de bestiers y als explotadors de determinades arts é industries; deuria lo govern revivar l' esperit d' associació entre les classes obreres concedint subvencions y premis pera que s' fundassen cooperatives de socorros, de producció y de consúm. A altres nacions han obtingut, á més d' exes subvencions, exenció del pago de les contribucions industrials y de comerç: ¿quina rahó pot haverhi pera que á Espanya no s' fassi altre tant?

Finalment, pera que ls espanyols poguessen ferse càrrech de les innombrables ventatges de les societats cooperatives, deurien establirse en les escoles d' instrucció primària, de segona ensenyansa y d' arts y oficis, les assignatures d' Economía Política y Social; y aquesta ensenyansa no seria profitosa solzament pera l' desenroll y foment d' aquella institució, sino que seria altament beneficiosa pera totes les branques de l' Administració Pública, ja que l' Economía Política es la reguladora de les lleys universals de l' utilitat en ses relacions ab la riquesa dels pobles.

Joseph Loperena y Romá.

ENCARE MÉS CÉDULES

Continúa l' Empresa Arrendataria de les cédules personals á nostra provincia, y sobre tot á la capital, tractant de burlarse del públich y de la lley y, lo que s' pi'yor, de perjudicar á tothom.

No n' ha tingut prou ab haver cobrat les cédules de l' any passat sense padró, en haver obligat á molts á pendre, contra dret, cédula triplicada, y fins en haver provat de embargar ó procedir executivament contra aquells que, per falta de voluntat ó per no conformarse ab lo que se ls exigia, no n' havian prés de cap mena: sino que aquest any, després de intentar sorprendre á la Delegació d' Hisenda demanantli autorisació pera cobrar també les cédules sense padró, obtenint la publicació d' una Circular que la Delegació ab bon acert y excelents propòsits dexá luego sense efecte, ha tingut l' atreviment d' anunciar l' exposició al públich pel terme de quinze dies d' un padró que no ha exposat, ni exhibeix, ni té fet.

Dihem axó ben fort y ab totes les lletres, no per referencia d' aquest, ni d' aquell, sino per ciencia propia; perque nosaltres mateixos hem anat á les oficines de la Arrendataria y nos hem ficat per tot buscant lo puesto ahont estava esposat lo padró fins que ns han preguntat que volíem ó que buscavam: á la nostra resposta de que buscavam lo padró, nos han contestat qu' era allí sobre una taula y que ns lo ensenyaria un dependent qu' estava sentat detrás d' ella. Y efectivament de diferents taules y puestos de la oficina han anat portant y posant sobre la taula uns estats, acomodats al modelo oficial del padró, distribuïts per carrers y numerats, qu' han ficat dintre quatre fulls en blanc y quin sobre deya respectivament Distrito 1.º, 2.º, 3.º, 4.º, que son los quatre en que s' divideix la ciutat de Gerona. Hem examinat aquestos estats districte per districte y cap d' ells te la cabecera corresponent, ni está foliat, fexat, ni firmat, ni conté sello de la Empresa, ni de altre oficina pública. Además, en lo de cada carrer, després de les ratlles y casilles omplertes continúa lo restant en blanc, sense inutilisar ab cap ratlla ó rasgo, de manera que pot continuarhi tot lo que s' vulga y fins anyadirhi fulles y tráuren, perque, com hem dit, no hi ha res foliat. En alguns, al final, hi ha un resum per classes de les cédules que conté l' estat, en altres no, y no es estrany perque aquestos resums are de res serveixen, desde l' moment que tots los estats, quasi sense excepció ni una sola plana, están plens de tatxats, esborrats, corretgits, tant los noms com los números, y contenen moltes senyals y notes fetes ab tinta y en sa major part ab llapis de colors. Hem preguntat si alló era l' padró y nos han contestat que sí y qu' estavan fent un altre padró per districtes, dels quals nos han ensenyat mostra d' un, en lo quin com en los demés estant pera omplir, per falta de datos, moltes casilles y sobre tot la última, la de la classe de cédula que á cada contribuyent se senyala.

Ara bé: ¿es axó exposició al públich del padró? ¿son aquestos estats lo padró oficial?

No: l' exposició deu ferse en un puesto visible y son caràcter de pública, fa que tothom tinga l' dret d' anar á veure lo exposat, sense necessitat de preguntar ahont es, ni de demanar permís á ningú. Lo que fa l' Arrendataria no es exposició de cap document, sino que si algú l' demana y l' vol ensenyar li dexa veure los estats de que hem parlat.

Tampoch aquestos estats son lo padró; perque aquest es, legalment, un document oficial y públich, que deu estar fexat y autorisat per alguna firma que n' respongui; no pot contenir blanchs, ni esmenats, ni tatxats, ni anyadits, ni permet alteració en son contingut. Y s' explica; si les reclamacions s' han de fer contra ls datos que resultan del padró, aquestos deuen esser fixos y no susceptibles d' alteració: d' altre manera, hi hauria qui dexaria de reclamar per no tenir res que dir ab la quota que tingues senyalada y lo dia del pago podria trovarse ab cédula d' una classe diferent y ab lo padró corretgit en la classe de cédula que li correspongués.

Los estats que l' Empresa Arrendataria exhibeix no poden considerarse més que com un borrador, un ante-

projecte de padró, susceptible d' esmenes y tatxats y anyadits. Si axó ho fes l' Arrendataria ab l' objecte d' evitar dificultats y reclamacions, si bagués dit al públich que durant quinze dies facilitaria l' examen del borrador ó ante-projecte de padró per escoltar les observacions que se li fessen y atendre les que cregués justes, fent en conseqüencia en lo borrador totes les esmenes que volgués, ho hauríem cregut útil y lloable; pero es lo cas que l' Arrendataria ha anunciat en lo Butlletí Oficial la exposició del Padró pel terme de quinze dies pera oír les reclamacions, transcorreguts los quals lo contribuyent que no hagi reclamat se l' tindrà per conforme y haurá perdut per aquest any tot dret á reclamar; es á dir, preté cumplir ab lo que fá lo manat per la base 8.ª del plech de condicions de la subasta; y axó no s' pot consentir ni admetre de cap manera, perque pera cumplir ab la base 8.ª y pera que l' públich tinga dret oficialment de reclamar y lo perdi si no ho fá en lo plasso marcat, lo primer de tot que s' necessita es que hi hagi Padró ultimant, ab los requisits que deu reunir aytal document, ó lo que es lo mateix, Document Oficial autorisat exposable y qu' aquesta exposició se fassi seguint les mateixes regles que s' observan pera la exposició al públich dels demés documents oficials.

Com lo que l' Arrendataria ensenya no es més qu' un borrador, perçó hem dit y repetim que tracta de burlarse del públich y perjudicarli anunciant la exposició d' un padró, que no esposa, no exhibeix, ni té fet.

Perçó ns espliquem la conducta de l' Arrendataria ab l' Ajuntament de Gerona, negantli, sense dret ni justicia, la vista del padró y la entrada á les Oficines y fins opo-santse á que l' Notari n' axequés acta allí mateix. ¿Com podia ensenyar lo qu' encare no ha fet?

Perçó protestém nosaltres, y ab nosaltres tots los vehins de Gerona, de lo que está passant y demaném al Delegat d' Hisenda qu' impideixi tant d' abus y tanta arbitrariedad, comensant per declarar sense efecte l' exposició del padró, anunciada per l' Empresa Arrendataria, mantenint y reservant als contribuyents sos drets pera reclamar quant lo Padró se fassi y exposi en forma legal y cuy-dant, avans de permetre altre vegada á l' Empresa dir que esposa lo Padró, d' assegurar-se de que aquest existeix. Axó es lo que correspon devant de tant d' escándol, axó es lo que ja s' hauria de haver fet y pera aquestos casos es que convenen les autoritats. ¿Ho farà? Es de justicia que lo fassi.

J. B. y S.

CRÓNICA

EXTRANGER

La casa de Joana d' Arch, que dú á la memoria recorts los més gloriosos de la historia de França, acaba de ser restaurada completament. En un parch vehí á la mateixa, s' axeca l' monument nacional, obra confiada al escultor Mercier, y que s' inaugurarà prompte. En lo nou edifici s' hi ha instalat un curiós Museu, que conté recorts molt apreciábles de la donzella d' Orleans. Son en gran número los visitants que hi acuden en peregrinació de totes parts de França, proba del respecte que á nostres vehins los hi merexen los recorts gloriosos de son passat.

Lo Comte de París continúa en sa llarga agonía essent de creure que d' un moment al altre lo telégrafo ns anunciará sa mort.

—Res en clar pót saberse de lo que passa en lo teatro de la guerra xino-japonesa. Va assegurar-se que les tropes del japó, ajudades pels focs de sa esquadra s' havian apoderat per assalt de Port-Arthur; pero noticias de l' endemá negan absolutament la veritat d' aqueixa acció.

—Telegrames de Nova-York donan compte de les desastroses inundacions de que ha sigut víctima l' Estat de Texas. Tot lo país está més ó ménos inundat y ofereix un aspecte aterrador. Surant per aquell mar d' aygues fangoses, se hi veuen centenars de cavalls, ovelles y altre bestiar, verdaders castells de mobles y eynes dels terrans. Se suposa que serán moltíssimes les persones que haurán mort ofegades y les cases convertides en runes.

—En les poblacions flotants que hi ha en lo riu de Canton, en Xina, ha ocorregut un incendi que ha fet més de mil víctimes.

ESpanya

Fora de si hi haurá ó no crisis próxima y de quins son los ministres que pobablement surtirán ó entrarán en lo ministeri, lo de més ressonancia de la setmana han sigut los successos de Granada, en quina població ven portar á la presó ab mals modos á un capellá perquè havia criticat seriament en un periódich la gestió d' algunes autoritats y corporacions d' aquella provincia. Lo poble en massa s' ha posat al costat del capellá, de segur per creure que tenia rahó en lo que digné, y se promoueren esvalots en que ha intervingut la forsa armada. Se diu que l' Sr. Aguilera dimitirà al governador civil de dita provincia y se tem que ls referits successos pugan influir en les eleccions provincials en contra del Govern.

Axí lo Sr. Mella, com lo Sr. Silvela, han pronunciat discursos ó han fet manifestacions en sentit regionalista. Ho celebrém y procurarem enteramse'n bé.

NOTICIES

Oficials.

—Ajuntament.—(Sessió del die 3 de Setembre.)—Presidida pel primer tinent d' Alcalde y ab assistència de onze regidors s' obrí la sessió llegintse l' acta de l' antecedent que fóu aprovada y firmada.

Se acordá donar un permís d' obres y nombrar una Comissió composta del Alcalde y dels Srs. Botet, Salvat, Sábata, Garriga y Esteche pera que passi á examinar les condicions del padró de cédules pera l' any 1894-95 y de sa exposició al públich, facultantla pera obrar en conseqüencia com crega més convenient als interessos de la generalitat y de l' Erari municipal.

(Sessió extraordinària del die 4 de Setembre). Convocada ab urgencia la Corporació municipal á sessió extraordinària pera tractar de lo ocorregut á la Comissió de l' Ajuntament ab l' Empresa Arrendataria de les cédules, tingué lloch á les cinch de la tarde, presidida per l' Alcalde y ab assistència de deu regidors.

Lo Sr. Botet doná compte de que al presentarse á dos quarts d' onze del matí la Comissió nombrada per l' Ajuntament en les oficines de l' Arrendataria pera cumplir son comés, no havent vist lo padró exposat ni á l' entrada, ni á l' escala, ni en la primera habitació interior contigua á la porta del pis qu' ocupan les oficines, demaná al Sr. Banús representant de l' Empresa que ls hi posés lo padró de manifest, y aquest contesta que no regoneixia al l' Ajuntament, com á Corporació, cap dret d' inspeccionar ni de veure lo padró y que s' negava á ses pretensions. Que en aquest estat requeri al Notari, Sr. Saguer, que a prevençió anava ab la Comissió del Ajuntament, pera que aixequés acta de les paraules y de la negativa del senyor Banús, á lo que aquest s' oposá negant al Notari lo dret d' axecar allí acta, per ser aquella oficina una dependencia del Estat, de lo que protestá l' Sr. Saguer. Que á conseqüencia de l' ocorregut se retirá la Comissió, passant immediatament al domicili del dit Notari á aixecar l' acta (que llegí) y d' allí anaren á donar compte del fet al seynor Delegat d' Hisenda, pera demanarli prengués les providencias convenientes; y, com considera aquests fet atentatori als drets de l' Ajuntament y justificatiu de que l' padró de cédules no está exposat al públich, demaná á la Corporació acordi lo que estimi s' ha de fer.

L' Ajuntament acordá, per unanimitat, dirigir una enérgica comunicació al Sr. Delegat d' Hisenda denunciandli lo succehit, y la no existencia ó no exposició al públich del Padró de cédules, y demanantli que en us de sas facultats declari nulo y sense cap efecte ni perjudiciu pera ls contribuyents l' avis insert en lo Butlletí Oficial pel Re-presentant de la Companyia Arrendataria anunciant l' exposició al públich de dit Padró, fentho ab l' urgencia que l' assumpto demana y pregantli que, en virtut de lo que corregut, no autorisi en lo successiu cap anunci semblant sense obtindre avans la seguretat de l' existencia del document que s' tracta d' esposar y sense exigir les condicions més indispensables pera que la exposició del mateix sia realment pública.

S' han descobert en lo terme de Romanyá de la Selva, dos monuments megalitichs. S' han practicat escavacions en un d' ells, no habenthi trobat altra cosa que cossos y terra cremada; en l' altre se feran les escavacions a questa setmana dirigintles l' il·lustrat y entusiasta economista d' aquell poble.

—La situació electoral continúa en lo districte de Gerona de la mateixa manera que la dexárem en lo número passat. Tot son anades y vingudes y conferencies. Lo probable es que surará la candidatura ministerial, minoria y tot, que s' lo que se tractava de demostrar. Are, per part d' alguns, tot es donar la culpa als carlins perque han fet candidatura cerrada. Felicitém per endevant als cacichs máxims Srs. Robert y Quintana y als qui fan veure que ls hi fan la contra. Tots guanyarán.

A Olot diu que s' han unit eu candidatura d' oposició los Srs. Puig, Sirvent y Verdagner.

—Lo dimecres al vespre se reuniren cridats per l' Alcalde los Directors dels periódichs de la localitat pera tractar de les festes que s' projectan per les vinentes fires.

—Sobre l' assumpto de les cédules personals recomaném á nostres suscriptors llegixin l' extracte de la sessió extraordinària de l' Ajuntament y l' article que publicám en aquest número, al objecte de que pugan rectificar lo concepte que n' higuessen format per lo que diu algun diari local, que deu beure en les fonts de l' Empresa Arrendataria.

—Nostre company D. Joseph Morató y Grau ha guanyat un accésit en lo Certámen literari d' Olot; repetim la enhorabona.

—Nos ha visitat La Granolaria periódich quinzenal que acaba de veure la llum á Granollers. En son número primer publica una poesia y un article escrits en nostra lengua. Li torném lo saludo qu' envia á la premsa.

—Llegim en nostre colegue La Renaixensa:

«L' Excm. é lltm. Sr. Bisbe de Gerona, entusiasta per la conservació dels monuments arquitectonichs de nostra terra catalana, ha confiat l' encàrrech al arquitecte lltre. Sr. D. Antoni Serrallach de trassar los correspondents planos ab l' objecte d' executar la restauració del que fóu cenobi benedictí de Camprodón.»

No cal dir la satisfacció que ns ha causat aquesta noticia.

—La Societat de Salvament de Náufrechs ha concedit medalla de plata al distingit metje de Sant Feliu de Guíxols D. Joan Mas y Ministrat, per haver salvat á dos senyors que estavan negantse en lo balneari d' aquella població. Sembla que hi ha projectada per lo die de la imposició una gran festa. Felicitém á nostre estimat patriici per la merecuida distinció de que ha sigut obgete.

—Llegim en nostre volgut colegue L' Olotí del diumenge:

«Fa pochos días tinguérem noticia de que havia estat venuda á un revenedor d' antiguallas, una imatge titular d' un santuari d' aquesta comarca, lo qual ha produhit justa indignació entre ls propietaris vehins de dit santuari.»

Sembla impossible que hi hagi personas de tan poca xolla que s' atrevescan á fer enagenacions d' aquesta mena, estant com está prohibit per repetidas circulars del Prelat; y seria de desitjar que s' posés remey á semblants abusos perque, de continuar aixís, prompte la ignorancia farà taula rasa de tots los objectes venerables de la anti-güetat que en nostra terra s' conservaban.»

¡Ja no s' pot arribá á més! ¡Vendre una imatge titular d' un santuari! Repetides vegades havém alsat nostra veu denunciandli la enagenació d' objectes de valor arqueològich destinats al culto, pero nostras justíssimes queixes han sigut fins ara la veu del que clama en lo desert. No confíem que se ns atenga tampoch aquesta vegada; pero aixó no ha d' esser obstacle pera que seguim un dia y altre dia demanant á nostre venerable Prelat que pose un correctiu enérgich á tals abusos, que lamentan no sols los que estiman les joyes de nostres temples per son valor arqueològich, sino també totes les persones que miran escandalisades que per un gratat de diner s' arranquin dels temples aquells objectes adquirits ab les almoynes dels fidels ó que son donatius dels nostres piadosos antepassats.

—Al il·lustre crítich francés P. Cornet ha sigut encomanada la missió de donar á conèixer en la revista «Les Etudes» varies obres de Mosson Jascinto Verdagner, ab

lo qual los francesos podran admirar les preciositats de la literatura de nostre primer poeta místich.

—Segons refereix l'orgue en la premsa del cos de sometents armats de Catalunya, ha sigut trobat en l'arxiu de la Abadia de Gratallops, partit de Falset, un estandart de seda blanca que te pintada en un dels costats la Verge de la Consolació demunt de núvols, vestint manto blau y gires vermelles, la que sosté en sos brassos al Nen Jesús vestit ab manto morat fosch y gites del mateix color que 'l de la Verge. portant abdues imatges coronades pintades. Als peus de la Verge hi ha una inscripció que diu: «Symatent». Al altre costat del estandart hi ha pintat un Sant Christ ab la inscripció següent: «Gratallops».

Se sab per tradició que aquesta bandera es de fetxa anterior á 1793, perque en dit any lo sometent de Gratallops la portá á la expedició del general Ricardos, en lo Rosselló.

CENTRE CATALANISTA D' OLOT

Quint Certamen Literari

- Veredictes del Jurat
FLOR NATURAL, (núm. 61.) Idiili: Dos Crepuscels.
PRIMER ACCÉSSIT, (núm. 60.) Als meus fills: Fé y Patria.
SEGON ACCÉSSIT, (núm. 39.) Festa: Un cop l' any.
TERCLER ACCÉSSIT, (núm. 121.) Ignocencia: Quien pudiera trocar.....
QUART ACCÉSSIT, (núm. 52.) La Caritat: Filla del cell.
PREMI DEL ILLM. AJUNTAMENT, (núm. 32.) Càntich de Judit: Incípite, etc.
PRIMER ACCÉSSIT, (núm. 74.) Lo ball plá: Costums que s' perden.
SEGON ACCÉSSIT, (núm. 105.) La sardana: Puntejémla.
PREMI DEL DR. FERRER, PBRE. No s' adjudica.
MENCIONS HONORÍFICAS, (núm. 36.) Lo millor d' Olot; ¿Ho endevino? (117.) Lo millor d' Olot: Mes lluny veu.....
PREMI DE D. JOAQUIM VAYREDA, (núm. 113.) Ensaig biográfic del escultor Ramón Amadeu: Fôu l' escultor més indígena.....
PREMI DE D. JOSEPH ESQUENA. No s' adjudica.
MENCIO HONORÍFICA, (núm. 114.) Importancia y necessitat de la organizació política del catalanisme: A mi 'm crida 'l meu bressol, etc.
PREMI DE «EL ARTE CRISTIANO», (núm. 100.) A la Verge Maria: Olvideme de mi.....
MENCIONS HONORÍFICAS, (núm. 68.) Los desposoris de Maria: Fé. (Núm. 87.) Al Sagrat Cor de Jesús: ¡Tot amor!
PREMI DE D. MIQUEL BLAY, (núm. 115.) Baladas d' hivern: sense lema.
MENCIO HONORÍFICA, (núm. 76.) Idiili: Primers frets.
PREMI DE D. JOSEPH BERGA (fill), (núm. 116.) La boiva d' Alexandro Magno: ¡Oh scientia médica!
PREMI DE D. CELESTI DEVESA, (núm. 119.) Raquel: Flos campi.
PREMI D' UNS JOVES CATALANISTAS, (núm. 109.) L' aygua de la font Muxina: sense lema.
Los demés premis han quedat deserts ó no han pogut adjudicarse.
Per acort de la Junta, lo Secretari, Pere Llosas.
La distribució de premis als autors llorejats tindrà lloch lo die 10 del actual, á las deu del matí en lo Teatro Principal.

Secció Literaria.

Una excursió á la Mare de Deu del Mont

(Conclusió.)

La excursió en massa saludaba á la Mare de Deu del Mont abans de comensar la missa major; després d' ohir missa y dessuharnos una mica corregerem á contemplar lo panorama. N' he vistos á cents y á mils en los Pirineus, pero cap com aquell. A mesura que un 's enlayra l' horisó 's aplanava; las grans masses prenen distinta forma, tot cambia. Lo que principalment se domina son las comarcas de Gerona, Figueres y Olot, l' Empordá, la Garrotxa y la montanya; terreno de set bisbats, alguns dihuen de nou. Cercant un punt preferible en l' espay iumens, no 'n vaig trobar cap, tots eran admirables; lo dia cinch d' Agost era espléndit, claríssim, sense cap núvol.

Uns prenian l' ullera per véure 'l campanar d' Olot, la catedral de Gerona, lo santuari dels Angels, lo castell de Figueres, lo fort de Bella Garda. Jo preferia mirarmho sense alterar las distancias. Impressions y recorts, emociions y sentiments, tot se despertava en l' espay de certa estona.

Aqui l' estany de Banyolas com un tros de mirall en la inmensitat, mes enllá Gerona, lo baluart de la pátria, Figueres, avans inexpugnable, voltat de Sant Pere de Roda, desde las Alberas á las Salinas; Olot rodejat de craters, Canigó, Puigmal, Puigsacau, Monseny, Roca Arba, tot transformat, mitj esborrat per las calitjas.

Lo Fluviá representa un gran paper en lo panorama de la Mare de Deu del Mont, sembla un riu de gran categoria. Desde Olot á Besalú 's endevina per las pollangredas y las tacas blancas de las fábricas; més de Besalú en avall, recorre la planuria empordanesa com una serp lluhenta. Ara y á des 's amága, més enllá torna á sortir, mostra una gorga llarga, un pich brillant, una colzada argilosa, sempre rodejat de verdor, d' alsinas y pobles, d' arbedras innumerables que 's van perdent, perdent fins davant de Las Medas hont l' aygua de las fonts de Olot se confon ab la salada com una gota en la inmensitat.

Contemplavam la posta del sol que 's amagava darre-ra Puigmal; y mentre voliam saborejar las maravellas de dita hora, en que l' astro del dia 's despedía ab las magnificencias que no 's poden admirar desde la plana, ab espectacles indescriptibles que sols se poden veure desde tals alturas, nos escapava en la part oposada lo crepuscol de la nit, que 's divisava ja en lo fons del mar, transformant lo color de la planuria en altre espectacle nou, inimitable, sublim, per la nota incommensurable, compacta, interrompuda per tacas moradencas, esquinsadas, llistas de núvols magres, que esparramats en l' espay armonisavan lo conjunt fantástich.

Un cambi vertiginós del dematí al vespre; tal montanya, tal poble, tal planuria, que á las deu del matí presenta un colp de vista encisador, á las dotze cambia completament per causa de la llum, per las calitjas, torna esser nou, desconegut, sorprenent, y s' acaba per no saber hont girarse, fadigada la imaginació á la presencia de tantas maravellas.

Durant la diada del diumenge traguérem fotografias dels punts hont la llum se prestava millor, probant de reproduhir lo panorama del Empordá.

Lo dilluns molt avans de la sortida del sol estavam preparats guaytant vers lo Mediterrá. Pero sucechi una cosa molt distinta de la que esperávam; per mi no desconeguda, puig la havia presenciada altrás vegadas, en petit. La broma baixa entrava pel coll del Portús, invadia l' Empordá, seguia tots los rius, se ficava per las cloteras, pujava pels racons de las montanyas, cercava las parts més baixas, tal volta més humidas, deixant innumerables illas; y cosa rara, no travessava may l' estany de Banyolas. Llepava sas voras, l' enrotllava, desapareixia y tornava, avansant vers Mieras, Santa Pau, la ribera del Torn, y sempre l' indret del estany restava net com un mirall orientant la vista del espectador, com far en un mar nou.

Durant tres ó quatre horas anarem observant las variacions de la broma baixa, que transformava 'l terreno en rius colossals, montanyas fantásticas, baumas ferestegas, capritxos extranyos, que desapareixian en un moment, reproduhintse á cada instant ab novas y variadas formas, fins que conmensá á fondres, evaporantse en las alturas, condensantse en núvols espessos, que cubriren l' horisó per totas parts. Semblava que la Verge del Mont volgués mostrarnos tot lo millor que en dita época pot contemplarse desde son trono de Sous.

La célebre imatge te-setanta tres centímetres d' alsa-ria; perteneix al periodo en que comensava á abandonar-se l' estil rígit y escanyolít de la escultura apomenada impropíament gótica. Es de marbre, ben agrupada, ben composta, está assentada sobre un sital'ó escambell sens adornos; s' endevinan darrera l' setial uns trencats ó escantonats que indican probablement la intenció del artista de ferli cadira; y no fôu possible per mancarli már-bre. No es obstacle aqueixa falta perque sia una imatge de las més notables, tal volta la única y la més artística de las antiguas de Catalunya.

Porta túnica, manto y vel; salpicats los darrers d' estrellas endauradas, pintada la primera de vermell. La cara fôu empastifada per mans barroheras que no acertaren á donarli lo color primitiu, transparent, ab que generalment se pintavan totas aqueixas imatges. Valdría més no haberla tocada.

Lo fillet á la esquerra benehint lo mon, un libret á la ma, assentat quasi al genoll de la Mare, que 'l sosté de la espatlla. La Verge porta á la dreta una cosa com una poma. Se coneix que alló es sobre posat y que la ma fôu feta expressament per durhi un ceptre.

Lo modelat de la cara es pla, executat sense coneixement de la anatomía, sense estudi del craní. Aquets defectes son més notables en la testa del infantet. De segur

que 'l modelo, donat lo cas que l' escultor lo fes d' argila, seria altra cosa; lo boceto de la imatge seria admirable; més al acabarla caygué com cáu quasi tothom, en minuciositats y detalls hont no arribavan los escultores de dita época, quan tractavan la figura. Aixó pot observarse guaytantla de prop, ab totas las llums y fentne la crítica desapassionada.

Més, vista á certa distancia, es plena de sentiment religiós, respira ignocencia y misticisme, té la fesomia agradable, encantadora, simpática, qu' atrau y encisa. Avuy la escola fin de siècle si s' ocupava d' aqueixa imatge, si hi veyá aqueixas qualitats, ne diria modernisme. Com si fos modern l' autor de la Vénus de Milo, com si ho fos Velazquez, per més que la moderna tropa del art s' esforsei en imitar aquets portentos.

Es impropia la corona, las arracadas y vestits de nyigui nyogui ab que embolican aquella joya; lo meu amich Mossen Joseph Oliveras, Rector del santuari, me digué que no hi hauria cap inconvenient á traure aquets edefesis, pero que volia mirar avans si algun devot pagaria un pedestal de marbre pera colocar la imatge, y llavors donant més claror al camaril se traurían los vestits; de to-tas maneres, condempna la costum salvatge de vestir las imatges, y podem esperar fundadament, véurela dintre curt temps tal com la deixá l' artista.

Tornarem á ca n' Olivas sans y condrets, sense cap incident desagradable en l' aspre caminada; despedintnos de la Reyna del art y de la inspiració abans d' emprendre la marxa.

Al ser altra volta á Olot volguí llegir lo butlletí meteorològich per saber la extensió de la tempestat del dia tres. Ni una paraula; senyalava una quinzena de las més pacíficas, y aixó que á Castella la Nova, més de doscentas personas han exit escalabradas de las tormentas. Fieuse de sabis.

JOSEPH BERGA.

Olot, Agost de 1894.

NOTA

I.
Abans, quan ab ton pare al mas veníau,
sent tu nena y jo nen,
eran los primers mots que abdós nos deyam:
—¿Vritat que jugarém?—

II.
Arc 'ls dos ja som grans... Si alguna volta
tu ab lo teu pare vens,
dech dirte mentre 'm trech la barretina:
—Servidor... de vosté...—

Joseph Morató y Grau.

Secció Religiosa.

SANTS DE LA SETMANA.

- Dissapte, 8.—LA NATIVITAT DE N.ª S.ª y s. Adriá mr.
Diumenge, 9.—XVII. LO SANTÍSSIM NOM DE MARIA, Sant Gorgoni mr. y sant Pere Claver cf.
Dilluns, 10.—S. Nicolau de Tolentí cf. y sta. Pulqueria.
Dimars, 11.—Sts. Proto y Jacinto germans mrs.
Dimecres, 12.—S. Leonci y Teodulo mrs.
Dijous 13.—Sants Eulogi y Amat bb. y cfs.
Divendres, 14.—La Exaltació de la Sta. Creu y s. General mr.

QUARANTA HORES.

Avuy se troban en l' iglesia del Hospital. Demá comensarán en l' iglesia de les Beates.

Establiment tipográfic del DIARIO DE GERONA.
Pujada de Sant Feliu, núm. 3.

Secció Comercial

MERCATS Y FIRES

Table with columns: ESPECIES, MESURES, La Bisbal (Díe 31.), Gerona (Díe 1.), Olot (Díe 3.), St. Coloma de Farnés (Díe 3.), Banyoles (Díe 5.), Cassà de la Selva (Díe 5.), Figueres (Díe 6.). Rows include Blat, Mastay, Ordí, Ségol, Civada, Bessas, Mill, Panis, Biat de moro, Fajol, Lobins, Fabas, Fabó, Fassois, Monjetas, Vellanas, Nous, Castanyas, Trufes, Ous.

TERAPICH-SULFUROS

dirigit per los Doctors

D. JOSEPH PUIGCARBÓ

D. AGUSTÍ BASSOLS Y PRIM.

Caspà, 7 (junt al Teatre de Novetats). Teléfono, 301
BARCELONA.

Aquest establiment, provehit de tots los avensos moderns, y també de perfeccionades calefacció y ventilació per medi del vapor, está destinat á:

Hidroterapia

Duxes comuns y sulfurosos de totes classes (anémies, nervosis, gastralgias, reumatismo, neurastenia, etc.)

Balneoterapia

Banyos comuns, sulfurosos, medicinals.—Banyos russos.—Banyoturches.

Neumoterapia

Ayre comprimit y rarefet, oxigeno, nítrógeno, atmosfères creosotades y altres.—(Bronquitis, catarros crónichs, tisis incipient, asma, etc.)

Sulfoterapia

Què consta de:

- a) Aygues sulfuroses pera beguda, semblants á les de la Puda, Arhena, Betelú, Bagneres de Luchón, etc. (Herpes, enfermetats secretes, limfatisme, escrófula, etc.)
- b) Pulverisacions sulfuroses (Angina é irritacions herpètiques del canyo, faringitis, bronquitis, etc.)
- c) Baus ó inhalació (Bronquitis, asma, tós herpes, etc.)
- d) Vaporari ó inhalació difusa (Bronquitis, catarros crónichs, coqueluche, etc.)

Aquestes aygues—dites, Aygues sulfuroses de Barcelona—se usan ab éxit crexent en los molts casos en quins está indicat lo tractament sulfurós. També se despatxan embotellads.

Massoterapia

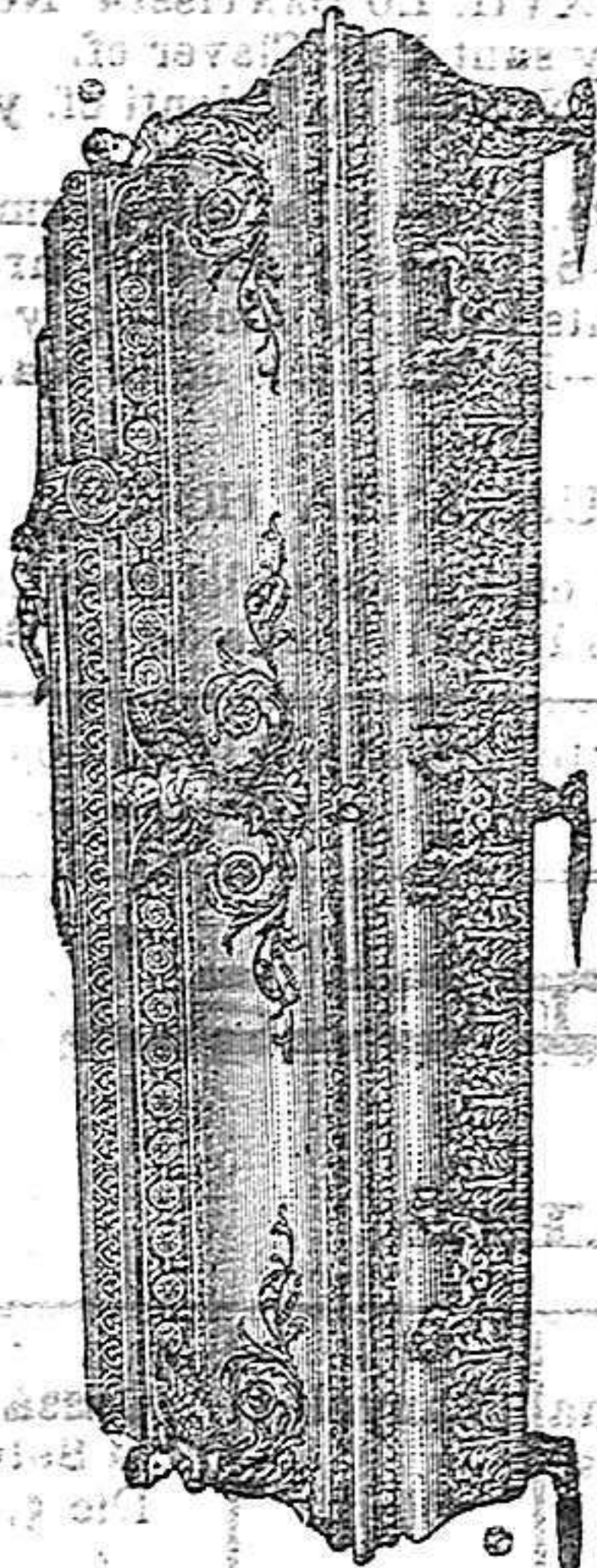
local y general (girades, torcedures, fractures, reumatisme, etc.)

Electroterapia.

Consulta de malalties cróniques y nervioses, per lo Director DR. PUIGCARBÓ, de les 11 del matí á la 1 de tarde y de 5 á 7 de la tarde.

Consulta de malalties de l'aparat respiratori, per lo Director de la secció neumoterápica, DR. BASSOLS Y PRIM, de 10 á 12 del matí y de 6 á 7 de la tarde.

LA NEOTAFIA

En aquest gran establiment s'hi troba á totes horas, un assortit complet de baguls folrats, de totes mides, des del infim preu de cinch pessetas en amunt. S'envian á domicili. Dirigise á **LA NEOTAFIA**, Cort-Real, 18.—GERONA.

OBRA NOVA

DELIBERACIONS

DE LA **Primera Assamblea General de Delegats**

DE LA **UNIÓ CATALANISTA**

CELEBRADA Á MANRESA EN LO MES DE MARÇ 1892.

Aquesta obra, que conté la llista de Delegats de la Assamblea, discursos que en ells s'hi pronunciaren y llegiren, y las Bases definitivament aprobadas pera la **Constitució regional catalana**, se ven al preu de **dos pessetes** en la llibreria de Don Joseph Franquet, carrer de l'Argenteria, Gerona.

Maxim Fernandez

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No té rival en lo mon, perquè á més de sos efectes maravellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprendent específich, se ven en dita perruqueria,

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT, 24
GERONA

Grans rebaixas al engrós. També s'troba en venda en dit establiment la

Tintura americana instantánea

Establiment de Don Pere Prunell

S'hi trobará un gran assortit de camisas, corbatas, colls y punys, sedas y llanas y demés articles de novetat pera vestits de senyora.

PREUS LIMITADISSIMS

Voltes de la Rambla, cantonada al carrer de Besadó, 26; Gerona

JOAN GRIVÈ

Progrés (carrer Nou) 10, Gerona.

Aparatos d'iluminació per gas y petroli. Serveys complets de cuyna. Cereria. Instalacions de para-llamps, campanetas eléctricas y teléfonos, á preus limitadissims.

Curació de malalties de la boca.—Empastres, Orificacions.—Extraccions sense dolor. Dentadures artificials.

AUDOJARD-DENTISTA.

Ab títol de la Facultad de medicina de Madrid

Forsa, 1, primer
GERONA.

SUCURSAL JUNCOSA

Plass de la Constitució, número 13
GERONA.

Casa especial en xocolates, cafés, sucres y thés.

OBRAS

DE **Don Carles Bosch de la Trinxeria**

Recorts d'un excursionista	4	Ptes.
Plá y montanya	3	»
L'hereu Noradell	3	»
De ma cullita	2'50	»
Montalbá	3	»
L'hereu Subirá	3	»
Tardanías	2'50	»

Acaba de publicarse

Lena... 4 »
Se venen totes en la llibreria de D. Joseph Franquet y Serra, carrer de la Argenteria, número 26.—GERONA.

ESTABLIMENT Y TALLER

DE **PAU CASSÀ**

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims á 30 pessetas la pessa.

Cromos, motlluras, y transparents cuadros

Novetat, bon gust y economia

Gerona.—Baixada del Pont de pedra, 14

ESTABLIMENT

DE

Don Francisco Sabatei

SOMBRERERIA

S'han rebut las últimas novetats per la próxima temporada; los preus sumament económicos.

CAMISERIA.—SASTRERIA PER NOYS.

Especialitat en trajos pera col-legials

3, Rambla d' Alvarez, 3

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP.

SALT

MOLÍ FARINER

SISTEMAS AUSTRO-HUNGAR Y DE MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema's fan las molts á preus sumament módichs.

Depósit de baguls

SE VESTEIXEN Y VETLLAN MORTS

PREUS SUMAMENT MODICHS

LLÉO SABADÍ.—23, Ballesterias, 23.—GERONA

SABATERIA

DE

JOSEPH M. A VENTÓS

Calsat pera senyors, senyoras y nens. Especialitat pera l' que s'encarregui expressament.

Setmanari porta-veu del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca»
Redacció y Administració: Sabateria Vella, número 2, primer

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona.	1	trimestre.
Fora.	1'25	idem.
Extranger.	1'50	idem.

Un número sol, 10 céntims